

Suomi tukee vammaisten tulonhankintaa Ugandassa

Monissa maissa vammaiset ihmiset ovat muodostaneet järjestöjä, jotka työskentelevät sen puolesta, että vammaiset ihmiset voisivat tuoda oman panoksensa yhteiskuntansa kehittämiseen. Suomalainen Abilis-säätiö tarjoaa tukea näille järjestöille. Abilis-säätiö edistää vammaisten tasavertaisia oikeuksia ja osallistumista.

Abilis-säätiön perusti ryhmä suomalaisia vammaisaktivisteja vuonna 1998. Säätiön toiminta rahoitetaan pääasiassa Suomen kehitys yhteistyörahoilla. Säätiö on myös saanut rahoitusta ihmisoikeusprojekteihin USA:ssa toimivalta rahastolta.

Abilis rahoittaa vammaisten ihmisten ja järjestöjen hankkeita noin 60 maassa eri puolilla maailmaa. Se kohdistaa tukensa pienille järjestöille ja ruohonjuuritason ryhmille. Tuen saamisen ehtona on, että hakijaorganisaatio on vammaisjärjestö tai vammaisten lasten vanhempien organisaatio ja että hankkeen on ideoinut ja sen toteuttaa vammaiset henkilöt. Avustusten määrä vaihtelee 500 Eurosta 10 000 Euroon. Noin puolet avustuksista annetaan alkupääomaksi tulonhankintaprojekteihin. Hankerahoitusta annetaan myös vammaistietoisuuden ja tiedon levittäminen sekä koulutukseen.

Vuonna 2008 Abilis-säätiön toimintaa arvioitiin. Arvioinnin yhteydessä tehtiin

Äidin ansiotuloilla rakennetaan uutta taloa

evaluaatiomatka Ugandaan. Siellä Abilis on rahoittanut vammaisten ihmisten pienyritystoiminnan perustamista, koulutusta, tiedotushankkeita ja tulonhankintaa jo usean vuoden ajan.

Pienyritystoiminta tarjoaa mahdollisuuden tulonhankintaan

Köyhyyden vähentämisessä pienyritykset ovat tärkeitä. Ugandassa puutyöpajat, ompelupajat, internet-kahvilat ja

monet muut yritykset tarjoavat vammaisille ihmisille mahdollisuuden hankkia toimeentulonsa, kun sosiaaliturvaa ei ole. Vammaisten itse pyörittämä pienyritystoiminta on toisaalta myös keino vaikuttaa vammaisten asemaan yhteisössä, kun nähdään, että myös vammaiset pystyvät tuottavaan työhön. Abilis-säätiö on rahoittanut nuorten kuurojen naisten yritystoiminnan perustamista Ugandan pääkaupungissa Kampalassa. Naiset ovat käyttäneet lainarahaa esimerkiksi välipalakiokin perustamiseen kuurojen koululle. Yksi lainan saajista pitää myyntikojua Kampalan bussiasemalla. Yksi jäsenistä hankki kudontakoneen ja on neulunut kymmeniä villapaitoja koulupuvuiksi. Liikevaihto näissä yrityksissä ei ole suuren suuri, mutta pienilläkin tuloilla naiset ovat parantaneet elämänlaatuaan ja osallistuneet kotinsa toimeentuloon.

Maaseudulla Mupengessa vammaisten naisten järjestö hankki Abilikselta saaduilla varoilla vuohia ja porsaita. Niitä annettiin pääomaksi maatilan perustamista varten. Maatilat ovat kasvaneet ja uusien possujen ja vuohien myynnistä saaduilla tuloilla naiset ovat hankkineet muita eläimiä tai investoineet esimerkiksi kodin peltikattoon. Yhdistykseltä saadun lainan jäsenet maksavat takaisin luovuttamalla eläinten jälkeläisiä järjestön jäsenille.

Päiväntasaajalla

Mupengessa on tuettu myös käsityötoimintaa. Nuori syrjäisellä seudulla asuvan naisen käsityöryitys sai uutta pontta ompelukoneen myötä. Nyt yhden perinteisen miesten puvun valmistamiseen ei tarvitse käyttää koko kuu-kautta vaan puku valmistuu kahdes-sa viikossa. Fort Portalissa puolestaan miinoissa vammautuneet miehet ovat perustaneet apuvälinetyöpajan, jossa kunnostetaan ja valmistetaan yksinker-taisia apuvälineitä.

Tietoisuudesta toimintaan

Kehitysmaiden joukossa Uganda on vammaisasioiden edelläkävijämaa. Siellä on toiminut aktiivinen vammaisten asioita edistävä ryhmä ja nyt vammaisasiat ovat osa valtion kehittämis-ohjelmia ja politiikkaa. Hyvien periaat-teiden toteutus vaan ontuu. Evaluaatiomatkan aikana kuulimmekin useaan kertaan, että tietoisuutta on jo, mutta nyt tarvitaan konkreettista toimintaa. Eri virkamiestahot tarvitsevat käytän-nön ohjeita siihen miten vammaisten tarpeet ja oikeudet tulisi ottaa huomi-oon. Tällaiset toimintaohjeet velvottai-sivat myös kaikkien kehitystyötä teke-vien ja tukea antavien organisaatioiden ottamaan ne huomioon.

Useat haastatellut totesivat, että tie-toisuuden lisäämistä ja asennekasva-tusta tulisi kohdentaa koteihin ja ky-läyhteisöihin. Liian monen vammaisen ihmisen elämä on piilottelua ja yhteisön ulkopuolelle jäämistä. Vammaisen lapsen saaminen perheeseen tai vam-mautuminen koetaan häpeänä ja sii-

hen saattaa liittyä perinteisiä uskomuk-sia noitavoimista ja jumalan rangais-tuksesta. Kouluissa ei uskota vammai-sen lapsen oppimisen kykyihin ja sel-viytymiseen.

Arviointimatka Ugandaan osoitti, että ruohonjuuritasolle kohdennetun tuen vaikutukset näkyvät niin yksilön kuin yhteisön elämässä. Vammaishankkei-den kautta monet vammaiset ihmiset ovat rohkaistuneet ja tulleet yhteisön aktiivisiksi jäseniksi ja järjestötoimin-nan piiriin. Yhteisöissä vammaisista on alkanut tulla täysivertaisia jäseniä. Mat-kalla tapasimme ylpeitä äitejä, jotka vammastaan huolimatta hoitavat koti-aan ja lapsiaan ansiotyön lisäksi. Per-

heen perustaminen on monen vammaisen nuoren naisen ja miehen unel-ma myös Ugandassa.

Kehitysmaissa on pitkä perinne vammaistyöstä hyväntekeväisyytenä. Siinä missä maan oma kulttuuri on saattanut hyljeksi vammaisia, ulkopuoliset tahot ovat tarjonneet tukeaan ja palvelujaan lähtömaan mallien mukaisesti. Myös vammaiset ovat tottuneet olemaan en-nemminkin avustustyön kohteena kuin aktiivisina toimijoina. Jatkossa täytyy-kin kiinnittää enemmän huomiota sii-hen, että hankkeet eivät luo ja vahvis-ta mielikuvaa hyväntekeväisyydestä. Esimerkiksi siinä missä kylän päälliköt ja media kututaan juhlistamaan vammaisille tarkoitettujen lainojen tai väli-neiden jakamista, yhtä suuri tai peräti suurempi tiedostus tulisi valjastaa ker-tomaan hankkeen tuloksista ja siitä mi-ten vammaiset yrittäjät maksavat lai-naansa takaisin.

Koulutuksen tukeminen on myös tärkeää sillä kehitysmaissa vammaisilla – erityisesti naisilla - on yleensä vähän, jos ollenkaan koulutusta. Yksi arvioin-nin suosituksista olikin, että Abilis tuki-si myös koulukohtaisia hankkeita, joilla edistetään vammaisten lasten koulun-käyntiä ja oppimista. Ruohonjuuritason hankkeilla voidaan lisätä vammaisten lasten koulutusta ja parantaa sen laa-tua konkreettisin tavoin.

Raisa Venäläinen on itsenäinen konsultti, joka tekee projektiarvioinnin toi-meksiantaja mm. Suomen Ulkoasiain-ministeriölle. raisa.venalainen(at)ko-lumbus.fi

Lisätietoja www.abilis.fi

Maamiinoista vammautuneet ovat perustaneet apuvälinetyöpajan

